

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן מאיר ושמחה

נלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד

ולרפוי"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב

ולרפואת מרדכי בן ר' אליעזר זצ"ל

פרשת כי תשא

כ"א אדר א' תשפ"ד | גליון 16

משנת שלמה

"ובלתי יאמר אדם כי תשא את ידו ויבטח באלוהיו כי יצילנו מכל יד רעה ויבטח באלוהיו כי יצילנו מכל יד רעה"

קדושת התורה

בלימוד התורה יש ב' שלבים. שלב ראשון. הוא בתחילת בואו של האדם ללמוד, קודם שנעשה תלמיד חכם, שאז אומרת לו התורה, אני מוכנה לקבל אותך איך שאתה, רק תלמד אותי, אפילו בטומאת הגוף ואפילו בטומאת הנשמה, ואפילו תורה שלא לשמה. אבל יש שלב שני, אחרי שכבר האדם למד תורה ונעשה ת"ח ומכיר את התורה, כאן נהפכים הדברים. התורה באה ואומרת לו, הרי אתה מכיר אותי ויודע אתה כמה מתנות קדושות אני יכולה לתת לך, למה אתה נשאר עם העבירות שלך ולא משתדל להיטהר מהם, למה אתה לומד אותי מתוך טומאה, ואם אדם ממשיך ללמוד בכזה צורה, התורה כועסת עליו, ויכולה להפך לו לסם המות ולצרפו ביסורין ובגיהנום.

ולכן מצאנו בתפילת שמו"ע, שבתחילת התפילה תיקנו חז"ל קודם ברכת את חונן לאדם דעת, לבקש דעת להבין את התורה הקדושה, ורק אח"כ תקנו תפילה על התשובה ועל סלח לנו. ואילו בסוף התפילה לאחר יהיו לרצון, שזה כבר בקשה פרטית, שם הסדר להיפך, קודם בקשה על הנשמה ורק אח"כ על התורה. קודם ד' בקשות על פה נקי, אלהי נצור לשוני מרע, ושפתי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה. ורק אח"כ מבקשים פתח לבי בתורתך. ולמה כאן הסדר הפוך. והתשובה כמו שנתבאר, שכאשר תקנו אנשי כנה"ג את התפילה לכל ישראל, העיקר הוא להודיע ללמוד תורה בכל מצב, גם אם הוא עוד לפני התשובה. אבל בסוף התפילה, כשאדם מבקש בקשה פרטית, שם הוא צריך לדעת שיש עוד שלב, שבה התורה דורשת מן האדם, אחרי שנכנסת לתורה ואתה מכיר אותה, כאן הסדר צריך להיות הפוך, קודם תשובה וטהרה ואח"כ תורה.

ובאמת בכל הדורות היו תלמידי חכמים שהתקדשו בקדושת התורה

זוהמתן, לכן גם החומר שעליו נכתב הלוחות היה זך ומעשה אלהים.

אבל לאחר חטא העגל שנמשך הזוהמה שוב על ישראל, הוצרכו גם הלוחות לבא מן הארץ, וכמשי"כ (לקמן לד' א') פסל לך וכו' והיה חומרם פחות במעלה, ורק הכתב נשאר גם בלוחות השניות בכתיבת הש"י, ללמד שגם עתה כשאדם לומד תורה הוא שולט על החומר ומזכנו, אבל החומר מצד עצמו אינו זך. (שמן למאור כי תשא אות ז').

גדולת כח התשובה

"נשא עון ופשע" וכו' (לד', ז').

פירש"י 'פשעים אלו המרדים שאדם עושה להכעיס, עכ"ל.

כמה חיזוק יש מכאן, שהבטיח הש"י שאף אם אדם חטא במרד ולהכעיס, גם לו יש מחילה, שמה מבוואר שבכל מצב שאדם נמצא תמיד שייך אצלו תשובה. (ובלבד שלא יאמר אחטא ואשוב, שגם אז מועיל תשובה רק שאין מספיקין בידו מן השמים לעשות תשובה כדאיתא ביומא פה"ע"ב, אבל במורד להכעיס משמע שגם בזה מספיקין בידו לעשות תשובה), וזה גדולת כח התשובה וטובת הש"י לאדם מה שכמעט אין שייך כלל אצל אדם להדמות אליו ית' במידה זו. (שמן למאור כי תשא אות טז').

לזכות להרגיש מקדושת השבת

"ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות" (לד', כא')

בא ללמד שאסור לאדם לישוב בטל, דאם יכול ללמוד כל היום הוא מחויב לזה, ואם אינו מסוגל לזה יעסוק בפרנסתו ויתן מממונו ללומדי תורה ויעשה חסד עם הבריות, ורק ע"י שאדם עסוק בכל ששת ימי המעשה, אז זוכה לשבות ביום השביעי ולהרגיש את עונג המנוחה.

עוד ירמוז, שאם עובד כל הששה ימים להתקרב להש"י ולהרגיש את אור אלקותו ית', אז זוכה להרגיש התקרבות גדולה ושפע קודש ביום השביעי, אבל אם כל השבוע לא השתדל להשיג קדושה איך יזכה לזה בשבת, דמי שלא טרח בערב שבת מה יאכל בשבת. (שלמי שמחה כי תשא אות לד').

מאמר הפרשה

שורש חטא העגל

ענין חטא העגל שנכשלו בו ישראל, הוא דבר פלא, איך יתכן שבני ישראל יחטאו בחטא שהוא למעשה עבודה זרה, ועוד בסמיכות לקבלת התורה, כאשר משה עלה להביא להם את הלוחות. וגם הקב"ה

פניני הפרשה

גם העני בדעתו לא ימעייט

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעייט" (ל', טו').

שמעתי מקשים איך כתוב והדל לא ימעייט, הרי ישראל היו אז אחרי ביזת מצרים וביזת הים. ובגמ' בכורות ה' ע"ב מבוואר שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים, ומהו והדל לא ימעייט.

ונראה שהביאור בזה ע"פ מה שאיתא בכתובות סח' ע"א שאפילו אדם עשיר נקרא עני, משום דיש אדם עשיר שהוא עני בדעת, כי אין בדעתו ליתן נדונית עשיר אלא נדונית עני. וזה הכוונה גם כאן, והדל לא ימעייט, מי שהוא דל בדעתו ואינו חפץ ליתן משלו כלום גם הוא לא ימעייט, וכן העשיר בדעתו שרוצה ליתן הרבה, לא ירבה. (שלמי שמחה כי תשא אות ה').

מחילת עוון העגל

"ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא', ב').

וצ"ב מהו לשון ראה, ומה צריך לראות.

והנה רש"י פירש לקמן (פסוק יח') שמעשה העגל קדם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים. והרי במעשה העגל הרגו את חור, כדפירש"י לקמן (לב', פסוק ה' ופסוק ו'). וכיון שבנין המשכן, והשראת השכינה שם, היה עדות למחילת עוון העגל כדפירש"י בריש פרשת פקודי, לכן נבחר לראש האנשים שעסקו בבנין המשכן בצלאל שהיה נכדו של חור שנהרג במעשה העגל, להראות אתמחילת עוון העגל ע"י בן בנו של חור, ושבוזה יהיה נראה על חפץ ה' למחול על העוון.

וזהו ראה קראתי בשם, ראה בעיניך שאני מוחל על עוון העגל, שהרי קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור, והיינו שבחתי בנכדו של חור שיעסוק בבנין מלאכת המשכן, וא"כ הוא סימן על מחילת העוון. ובוזה מיושב מה שתייחס בצלאל רק עד חור ולא עד כלב. (שמן למאור כי תשא אות א').

הלומד תורה שולט על החומר

"והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא" (לב', טז').

מבוואר כאן שגם החומר שעליו נכתבו הדברות וגם הכתב שהוא ענין רוחני שנותן לחומר את חשיבותו, שניהם מעשה אלהים. ושורש הענין בא מחמת שגם ישראל היה חומרם זך כמו שאמרו בשת קמו"ע"א שכאשר עמדו על הר סיני פסקה

המשך משנת שלמה

וזכו לדרגות עצומות, הכל מכח היראת שמים שלהם, שע"ז למדו בקדושה, ואז התורה בעצמה הרימה אותם לדרגות עצומות.

שמענו מאחד מתלמידי הרה"ק רבי חיים הכהן (החלבן) זצוק"ל, שהגיע אליו, והרב אמר לו, איני רואה עליך אור של תורה. אמר לו התלמיד, איך יתכן הרי אני לומד כל יום מהשעה תשע בבוקר ועד השעה שש בערב, אומר לו הרב, נכון, אבל קל לך להפסיק מן הלימוד עבור כל דבר קטן, ואינך לומד ברצף. ומתוך כך אתה מזלזל בתורה, ואתה מראה לה שכל דבר קטן יותר חשוב ממנה, לכן היא לא מוכנה להאיר בך את אורה. אותו תלמיד סיפר, שבמשך תקופה עבד על עצמו ללמוד ברצף, ולאחר התקופה הגיע אל הרב, ואומר לו עכשיו רואים עליך אור של תורה. והוסיף לו הרב דע לך שאם לא לומדים לכל הפחות שעתיים ברציפות מבלי להפסיק לענינים שונים, אי אפשר לזכות לאור של תורה. ואשרי הזוכה לקדש את עצמו לפני בואו לעסוק בתורה בטהרת גופו וטהרת נשמתו, ועושה תשובה קודם הלימוד, שאז התורה הקדושה מאירה בו מקדושתה ומשפיעה לו מתנות והשגות גדולות לאין קץ, וזוכה להדבק בהשי"ת נותן התורה בדביקות עצום ונשגב שאין להשיג באופן אחר, אשרי לו.

(מתוך מעין גנים שמות ח"ה פרשת כי תשא מאמר א').

מכאן לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה, עכ"ל. לא מספיק רק לאבד את העבודה זרה, צריך גם לעקור את שורשיה לגמרי שלא ישאר מזה שום זכר.

ולפי מה שנתבאר מדברי הרמב"ן שישראל לא עקרו את שורש החיבה לעבודה זרה מאז היותם במצרים, ושזה גרם להם את חטא העגל, נראה לפרש שהיות ששורש הרע נשאר בקרבם, לכן בודאי במקום או כמאחר הם היו נכשלים בעבודה זרה, וכמו שאמר לנו משה רבינו שבודאי אחרי מותו ישחיתו בעבודה זרה, אלא שבודאי לא היה בטבע שיחטאו בסמיכות למתן תורה שהרי השפעת מתן תורה היה עליהם עדין, ואם היה מתעורר אצלם נסיון מכח שורש הרע שנמצא בהם מתקופת מצרים בודאי היו מתגברים על זה, אבל גזירת מלך היה להביא עליהם נסיון יותר קשה מהרגיל, ועי"ז הם נכשלו בחטא העגל למרות שהיו סמוכים למתן תורה, אמנם למי היה שייך לחטוא בעגל בנסיון קשה זה, רק למי שנשאר אצלו השורש של הרע מתקופת יציאת מצרים והתעקש לא לעקור את אותו שורש, שאז בזמן הנסיון נתעורר שורש הרע וגרם לחטא, ולכן גם נענש כל מי שחטא בעגל משום שלא עקר את שורש הרע שהוא הוא מה שגרם לו לחטוא בעגל.

אבל מי שלא היה אצלו שום שורש של רע כדוגמת שבט לוי שגם בהיותם במצרים לא התערבו עם המצרים, גם גזירת מלך לא יכלה לגרום להם לחטוא בעגל. וכן בודאי, שמי שעקר את שורש הרע שנדבק בו במצרים, גם הוא לא חטא בעגל.

כמה לימוד ניתן ללמוד מזה, לא להכנס לחטא בכלל, כי מי יודע אם יצליח לשוב בתשובה עד מצב של עקירת שורש החטא. ומי שכבר חטא רח"ל מוכרח לדעת שכל זמן שיש לו חיבה לתקופת החטא, וכל זמן שלא מרגיש רע עם אותה תקופה, עדין לא נעקר ממנו שורש הרע ויתכן להתפרץ שוב ביום מן הימים.

ואפילו אם כבר עברו עשרות שנים מאז תקופת החטא, ואפילו אם באותם שנים עסק בתורה ובמצוות, והיו לו תקופות עצומות של עליה רוחנית, כדוגמת קריעת ים סוף ומתן תורה, עדין אין לו שום ביטחון שלא יחטא שוב מאחר שלא התנתק לגמרי מהשורש של החטא. לכן אשרי מי שממשיך להתמרמר על עוונותיו תמיד, וחטאתיו נגדו תמיד, עד שמרגיש שהיה רוצה למחוק את תקופת החטא מחייו, והלואי שלא היה חוטא שאז עוקר מעצמו את שורש החטא וזוכה עי"ז לתשובה שלימה.

(מעין גנים שמות ח"ג כי תשא מאמר א').

אמר למשה (ל"ב ח') סרו מהר מן הדרך אשר צויתים, כלומר, זה שהם חטאו בעגל כל כך בסמיכות למתן תורה, זהו נפילה יותר מדאי מהירה.

וגם בפרשת האזינו התאונן הקב"ה עליהם על זה כמו שאמר שם (ל"ב כ') בנים לא אמון בם, ופירש"י שם לשון אמונה כתרוממו. אמרו בסיני נעשה ונשמע ולשעה קלה בטלו הבטחתם ועשו את העגל, עכ"ל.

וגם חז"ל אמרו על זה בשבת (פ"ח ב') עלובה כלה שמזנה בתוך חופתה. כי מתן תורה הוא כמו החופה של ישראל עם הקב"ה, וחטא העגל נמשל כמו כלה שזינתה בתוך חופתה. כי הלכו להביא לכלה את הלוחות שהם כמו הכתובה כמפורש ברש"י (ל"ד א'). ותוך כדי כך שהלכו להביא לה את הכתובה, בעודה בחופה זינתה. ואין שייך להבין כזה חטא אצל כלל ישראל דור דעה.

ובאמת חז"ל במסכת עבודה זרה (ד' ב') גילו לנו שבאמת חטא זה לא היה על פי טבע, אלא בגזירת שמים וכך אמרו שם, אמר רבי יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שנאמר מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי כל הימים.

והיינו דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראויין לאותו מעשה לא דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב ולכי חלל בקרבי, ולא ישראל ראויין לאותו מעשה דכתיב מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים, אלא למה עשו, לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד, ואם חטאו ציבור אומרים לו כלך אצל ציבור.

ופירש רש"י שם "גיבורים היו, ושליטים ביצרים היו, ולא היה ראוי להתגבר יצרים עליהם, אלא גזירת מלך היתה לשלוט יצרים בם, כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלוני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו, ונתקבלו בתשובה", עכ"ל. מפורש מזה, שחז"ל הבינו שבאמת חטא העגל לא היה כלל על פי טבע, אלא גזירת מלך שישלוט בהם יצרים.

ואמנם מידי קושי לא יצאנו, אם היה כאן גזירת מלך, למה נענשו ישראל על חטא העגל, הרי לכאורה אנוסים היו. ועוד קשה אם זה היה גזירת מלך, למה שבט לוי ניצל מחטא העגל, וכי משוא פנים יש בדבר.

והנה עיין ברמב"ן (פר' עקב י' טו') דמבואר דשורש חטא העגל הוא משום שבני ישראל היו במצרים ולמדו מהמצריים לעבוד עבודה זרה, וגם שיצאו ממצרים לא רצו לעזוב את דרכם. {וכדברי הרמב"ן כן מבואר בפרקי דר"א פרק מה' עיי"ש}.

ולמדנו מזה שאפילו שאדם מפסיק לחטוא עדין שורש החטא נשאר בקרבו, ואם אינו עוקר את שורש החטא יוכל שורש זה להתעורר ביום מן הימים ולגרום לחטאים נוספים.

ועדין צריך להבין מה נחשב ששורש החטא נשאר אצל האדם, וכיצד צריך לעקור את שורש החטא.

ונראה לפרש בס"ד שאם אדם חטא ונהנה מן החטא, אפילו אם אח"כ שב בתשובה והפסיק לחטוא, אבל עדין נשאר לו חיבה לתקופה של החטא. והוא יכול להזכר באותה תקופה ולהתגעגע לאותה תקופה, אלא שמה אפשר לעשות שעכשיו הוא חי בתקופה אחרת, אדם כזה לא עקר את שורש החטא, זה נמצא בתוכו, ועלול ביום מן הימים להתעורר.

אבל יש אדם שמתבייש מהתקופה של החטא, והוא רואה בזה כתם שחור על חייו הרוחניים, ובכל פעם שזוכר מזה נעשה לו הרגשה רעה, ואומר בלבו הלואי ולא הייתי חוטא, זה נקרא שהוא עקר את שורש החטא, עד שאין לו שום חיבה לחטא.

ואצל דור המדבר מצאנו שהם לא עקרו את חיבתם מהתקופה שהם היו במצרים, וכמפורש בפרשת בהעלותך (י"א ה') שאמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, ופירש"י שם חנם מן המצוות. הם התגעגעו לתקופה שהם היו במצרים בלי מצוות, ויכלו לאכול דגים בלי קשקשים. נמצא ששורש הרע של מצרים לא נעקר מהם, ולכן השפעה זו חזרה ונתעוררה אחר כך.

ולכן גם צייתה התורה בפרשת ראה (י"ב א') אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים, ופירש"י שם אבד ואחר כך תאבדון,

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הנני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שיחשוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמתו ולומר אני מדליק נו זה לעילוי נשמת פלוני בן פלוני {שלמה בן מאיר ושמוחה}. יפרש את בקשתו ויכול לשפוח את ליבו על ידי הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות ביד להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעשות אותו באהבה וחיבה ולתת לו בלב תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נו קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי ביישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעור לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל